

03.04.2013 tarih ve 2013/06 sayı numarasıyla kabul edilen Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi'nin 18. maddesi önerisi gereği mevcut "Harran Üniversitesi Etik İnceleme Kurulu Yönergesi", "Harran Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" şeklinde yeniden düzenlenmiş olup, ekteki şekilde kabulüne,

HARRAN ÜNİVERSİTESİ

BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ YÖNERGESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar

Amaç

Madde 1. Bu yönergenin amacı; Harran Üniversitesine bağlı akademik elemanların yapacağı her tür bilimsel araştırma, çalışma, yayın ve etkinliklerde uyulması gereken bilim etiği kurallarını ve üniversite bünyesinde kurulacak bilimsel araştırma ve yayın etiği kurullarının görev, yetki, sorumluluk, çalışma usulleri ve ilkelerini düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2. .04.2014Bu yönerge,

- a-** Harran üniversitesi mensuplarınca veya üniversite ile ilişkisine bakılmaksızın kişilerce her tür akademik unvanın elde edilmesi aşamasında ve sonrasında yapılan bilimsel araştırma ve çalışmalar ile gerçekleştirilen bilimsel etkinlikler, desteklenen ve/veya yürütülen bilimsel araştırma-geliştirme projeleriyle ilgili araştırma etiği konularını,
- b-** Yurtiçinde ve yurtdışında her çeşit basılı, görsel ve işitsel yayın organlarında yayımlanan ya da yayımlanmak üzere gönderilmiş olan her tür yayınla ilgili yayın etiği sorunlarını,
- c-** Biyomedikal araştırmalarda kullanılacak denekler ve ekoloji ile ilgili çalışmalarda yapılan etik ihlallerini kapsar.

Dayanak

Madde 3. Bu yönerge, 2547 sayılı Kanunun 42 inci ve 65 inci maddeleri ile Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4. Bu Yönergede geçen;

- a- Üniversite: Harran Üniversitesi'ni,
- b- Rektör: Harran Üniversitesi Rektörü'nü,
- c- Senato: Harran Üniversitesi Senatosu'nu,
- d- Yönetim Kurulu: Harran Üniversitesi Yönetim Kurulu'nu,
- e- Kurul: Harran Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunu,
- f- HRÜ-ETİK; Kurulun kısaltılmış adını,
- g- Genel Sekreterlik: Harran Üniversitesi Genel Sekreterliğini,
- h- Birim: Harran Üniversitesi'nin, fakülte, enstitü, yüksekokul, meslek yüksekokulu, araştırma merkezi gibi birimlerini,
- i- Akademik personel: Harran Üniversitesinde görev yapan 2547 sayılı yasa da tanımlanan her kademedeki akademik personeli,
- j- Denek: üzerinde araştırma, inceleme, deney veya değerlendirme yapılan canlı varlıkları ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Bilimsel Araştırma Etiği, Yayın Etiği ve Akademik Değerlendirmelere İlişkin Temel İlkeler

Bilimsel araştırma etiğine ilişkin temel ilkeler

Madde 5. Her çeşit bilimsel araştırmada uyulacak temel ilkeler şunlardır:

- a- Veriler, bilimsel yöntemlerle elde edilir. Bunların değerlendirilmesinde, yorumunda ve kuramsal sonuçların elde edilmesinde bilimsel yöntemlerin dışına çıkılmaz, sonuçlar saptırılamaz, elde edilmemiş sonuçlar araştırma sonuçlarıymış gibi gösterilemez.
- b- İnsanlarla ilgili biyomedikal araştırmalarda ve diğer klinik araştırmalarda Sağlık Bakanlığı tarafından yayımlanan, 19 Ağustos 2011 tarih ve 28030 sayılı Klinik Araştırmalar Hakkında Yönetmelik hükümleri göz önünde bulundurulur.
- c- Sosyal ve beşeri bilimlerde yapılacak anket ve tutum araştırmalarında katılımcıların rızası alınır. Araştırma, bir kurumda yapılacaksa, katılımcıların rızasından sonra bağlı buldukları kurumun izni alınır.
- d- Araştırma ve deneylerin, hayvan sağlığına ve ekolojik dengeye zarar vermemesi temel ilkedir. Çalışmalara başlanılmadan önce gerekli izinler yetkili birimlerden yazılı olarak alınır. Bu çerçevede uluslararası beyanname hükümleri ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve ulusal mevzuat hükümleri göz önünde bulundurulur.
- e- Araştırmacılar ve yetkililer, yapılan bilimsel araştırma ile ilgili olarak muhtemel zararlı uygulamalar konusunda ilgilileri bilgilendirmek ve uyarmakla yükümlüdür.
- f- Araştırmacılar, kendi vicdanî kanaatlerine göre zararlı sonuçlara ve/veya onaylamadıkları uygulamalara yol açabilecek araştırmalara katılmama hakkına sahiptir.

- g- Yapılacak çalışmalarda, diğer kişi ve kurumlardan temin edilen veri ve bilgilerin, izin verildiği ölçüde ve şekilde kullanılması, gizliliğine riayet edilmesi ve korunması sağlanır.
- h- Bilimsel araştırma için tahsis edilen imkân ve kaynaklar amacı dışında kullanılamaz.

Yayın etiğine ilişkin temel ilkeler

Madde 6. Her çeşit bilimsel yayında uyulacak temel ilkeler şunlardır:

- a- Bilimsel araştırmanın tasarlanması, planlanması, yürütülmesi ve yayına hazırlanması aşamalarında katkıda bulunmamış kişiler, yazar isimleri arasında gösterilemez.
- b- Bilimsel yayınlarda bir çalışmadan yararlanırken, bilimsel atıf kurallarına uygun olarak kaynak gösterilir.
- c- Henüz sunulmamış veya savunularak kabul edilmemiş tezler veya çalışmalar, sahibinin izni olmadan kaynak olarak kullanılamaz.
- d- Evrensel olarak tanınan bilim kuramları, bilim alanlarının temel bilgileri, matematik teoremleri ve ispatları gibi önermeler dışında hiçbir çalışmanın tümü veya bir bölümü, izin alınmadan ve asıl kaynak gösterilmeden çeviri veya özgün şekliyle yayımlanamaz.

Akademik değerlendirmelere ilişkin temel ilkeler

Madde 7. Her çeşit akademik değerlendirmede uyulacak temel ilkeler şunlardır:

- a- Akademik hayatın bütün aşamalarında, öğretim ve akademik değerlendirmeler bilimsel liyakat kriterlerine göre yapılır.
- b- Akademik ilerleme ve ödül jürilerinde bilimsel liyakat kriterlerinin dışına çıkmak, kişileri kayırmak, bilimsel eleştiri sınırlarını aşarak kişilerin kimlik ve kişiliğine yönelik saldırılarda bulunmak, haksız menfaat sağlamak, sahtecilik, kopyacılık, vb. eylemlerde bulunmak yasaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler

Etiğe aykırı eylemler

Madde 8. Bilim araştırma ve yayın etiğine aykırı eylemler şunlardır:

- a- **İntihal:** Başkalarının fikirlerini, metotlarını, verilerini, uygulamalarını, yazılarını, şekillerini veya eserlerini sahiplerine bilimsel kurallara uygun biçimde atıf yapmadan kısmen veya tamamen kendi eseriymiş gibi sunmak.
- b- **Sahtecilik:** Araştırmaya dayanmayan veriler üretmek, sunulan veya yayınlanan eseri gerçek olmayan verilere dayandırarak düzenlemek veya değiştirmek, bunları rapor etmek veya yayımlamak, yapılmamış bir araştırmayı yapılmış gibi göstermek.
- c- **Çarpıtma:** Araştırma kayıtları ve elde edilen verileri tahrif etmek, araştırmada kullanılmayan yöntem, cihaz ve materyalleri kullanılmış gibi göstermek, araştırma hipotezine uygun olmayan verileri değerlendirmeye almamak, ilgili teori veya

varsayımlara uydurmak için veriler ve/veya sonuçlarla oynamak, destek alınan kişi ve kuruluşların çıkarları doğrultusunda araştırma sonuçlarını tahrif etmek veya şekillendirmek.

- d- Tekrar yayım:** Bir araştırmanın aynı sonuçlarını içeren birden fazla eseri akademik terfilerde ayrı eserler olarak sunmak.
- e- Dilimleme:** Bir araştırmanın sonuçlarını araştırmanın bütünlüğünü bozacak şekilde, uygun olmayan biçimde parçalara ayırarak ve birbirine atıf yapmadan çok sayıda yayın yaparak akademik terfilerde ayrı eserler olarak sunmak.
- f- Haksız yazarlık:** Aktif katkısı olmayan kişileri yazarlar arasına dâhil etmek, aktif katkısı olan kişileri yazarlar arasına dâhil etmemek, yazar sıralamasını gerekçesiz ve uygun olmayan bir biçimde değiştirmek, aktif katkısı olanların isimlerini yayım sırasında veya sonraki baskılarda eserden çıkarmak, aktif katkısı olmadığı halde nüfuzunu kullanarak ismini yazarlar arasına dâhil ettirmek.
- g- Diğer etik ihlali türleri:**
 1. Destek alınarak yürütülen araştırmaların yayınlarında destek veren kişi, kurum veya kuruluşlar ile onların araştırmadaki katkılarını açık bir biçimde belirtmemek.
 2. İnsan ve hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalarda etik kurallara uymamak.
 3. Yayınlarında, hasta haklarına saygı göstermemek.
 4. Hakem olarak incelemek üzere görevlendirildiği bir eserde yer alan bilgileri yayınlanmadan önce başkalarıyla paylaşmak.
 5. Bilimsel araştırma için sağlanan veya ayrılan kaynakları, mekânları, imkânları ve cihazları amaç dışı kullanmak.
 6. Tamamen dayanaksız, yersiz ve kasıtlı etik ihlali suçlamasında bulunmak.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kurulun Oluşumu, Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları

Kurulun oluşumu

Madde 9. Harran Üniversitesi bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulunun (HRÜ-ETİK) oluşumu;

- a-** HRÜ-ETİK, Rektör veya görevlendireceği bir Rektör Yardımcısı'nın başkanlığında, Fen, Sağlık ve Sosyal Bilimler Enstitü Müdürleri, Senatonun önerisi ve Rektör'ün onayı ile Üniversitemiz bünyesinde var olan bilim dalları arasında denge gözetilerek seçilmiş en az beş öğretim üyesinden oluşur. Kurul üyeleri iki yıl için görevlendirilirler. Görev süresi biten bir üye aynı usulle yeniden seçilebilir. İzinsiz ve özürsüz olarak üst üste üç toplantıya katılmayan veya en az altı ay süreyle izinli olan üyenin, üyeliği kendiliğinden sona erer. Herhangi bir nedenle boşalan üyelik için, aynı usulle yeni üye seçilir.

- b-** Kurul başkanı kurul üyeleri arasından bir kişiyi başkan yardımcısı olarak seçer. Başkanın görevinin sona ermesiyle birlikte başkan yardımcılığı görevi de sona erer.
- c-** Belirlenen kurul üyeleri hakkında etik ihlalinde bulduklarına dair kesinleşmiş bir adli veya idari karar veya tespit bulunmamalıdır.
- d-** Etik kurallarına aykırı eylemi tespit edilen etik kurulu üyesinin görevi, bu konudaki kararın Rektörlükçe kendisine tebliği ile sona erer.
- e-** Kurul sekreteryası ve raportörlük görevi Harran Üniversitesi Hukuk Müşavirliği tarafından yürütülür.

Kurulun görevleri

Madde 10. Bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulunun görevleri şunlardır:

- a-** Yayımlanan veya yayın için gönderilen yazılarda tespit edilen veya dikkate sunulan etiğe aykırı eylemleri incelemek, gerektiğinde bilirkişi veya uzman görüşü almak, ilgili kişilerle yazışmalar yapmak, bilgi istemek ve görüş bildirmek.
- b-** İlgili belgeler toplandıktan ve gerekli değerlendirmeler yapıldıktan sonra oluşturacağı sonuç raporunu yazılı olarak bir ay içinde Rektörlüğe sunmak.
- c-** Akademik, araştırma ve yayın etiği konularında muhtemel etik dışı eylemleri ortadan kaldırmak için, ilgili birim ya da kurum ve kuruluşlar ile işbirliği yaparak eğitici faaliyetler düzenlenmesini sağlamak üzere Rektörlüğe önerilerde bulunmak.

Etik kurulun toplantı usul ve esasları

Madde 11. Bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulu toplantı usul ve esasları;

- a-** HRÜ-ETİK üye tam sayısının en az üçte ikisinin katılımıyla toplanır ve üye tam sayısının salt çoğunluğuyla karar alır. Başkanın katılmadığı toplantılarda başkan yardımcısı, bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulunun toplantılarına başkanlık eder.
- b-** HRÜ-ETİK çalışmalarını bizzat yürütür; ancak gerektiğinde alanında uzman bilirkişilerden görüş alınması hususunu Rektörlüğe sunabilir.
- c-** Aşağıdaki kişiler etik soruşturmalarda bilirkişi ve uzman olarak görevlendirilemez:
 - 1.** İlgilinin lisansüstü tez danışmanları ile terfilerinde jüri üyesi olarak görev almış öğretim üyeleri,
 - 2.** İlgilinin kendi biriminde görev yapan öğretim üyeleri,
 - 3.** İlgilinin eşi ve üçüncü dereceye kadar (üçüncü derece dâhil) kan veya sıhrî hısımları,
 - 4.** İlgili ile aralarında husumet bulunan kişiler.
- d-** Harran Üniversitesi dışından bilirkişi tayin edilebilir. Bu durumda ilgili ile aynı anabilim dalında öğretim üyesi bulunmaması halinde, en yakın anabilim dalında çalışan öğretim üyeleri arasından bilirkişi atanabilir. Birden fazla bilirkişi atanması halinde her bilirkişi ayrı rapor tanzim eder.
- e-** Bilirkişiler dosya kendilerine ulaştığı andan itibaren en geç bir ay içerisinde konuya ilişkin raporu hazırlayıp gönderirler. Zorunlu durumlarda bir (1) ay ile sınırlı olmak üzere süre uzatımı talep edilebilir.

- f- Bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulları üyeleri kendileriyle ilgili veya kendilerinin daha önce birlikte çalışma yaptıkları kişilerle ilgili etik ihlali iddialarının görüşüldüğü toplantılara katılamazlar.

Etik kurula başvuru ve kurulun çalışma esasları

Madde 12. Bilimsel araştırma ve yayın etiği kuruluna başvuru ve kurulun çalışma esasları;

- a- Harran Üniversitesi Rektörlüğüne intikal ettirilen veya bireysel şikâyetlere dayalı olarak Rektörlüğe ulaştırılan etik ihlali iddiaları inceleme yapılmak üzere HRÜ-ETİK'e iletilir.
- b- Her başvuru için ayrı bir dosya açılır. İnceleme sürecinde diğer kurum ve kuruluşlarla her türlü yazışmalar Rektörlük aracılığıyla yapılır.
- c- Hakkında etik ihlali iddiası bulunan kişiden iddialara ilişkin olarak savunma ve gerekli bilgi ve belgeler istenir. İlgili kişiler, HRÜ-ETİK'in bu yöndeki isteğinin kendilerine ulaştığı tarihten itibaren on beş (15) gün içerisinde yazılı savunmalarını vermedikleri takdirde, Kurul, diğer bilgi ve kanıtlara dayalı olarak karar verir. Kurul, gerekli gördüğü hallerde savunmayı sözlü olarak da alabilir.
- d- Hazırlanan raporlar, HRÜ-ETİK'te tartışmaya açıldıktan sonra oylanır ve kesin rapor kurul üyelerince imzalanır. Karara muhalif kalan üye, karşı oy gerekçesini yazmak zorundadır. İnceleme sonuçlarını içeren kurul kararları Rektörlüğe sunulur. Etik ihlali saptanan kişilerle ilgili olarak Kurulca düzenlenen rapor konusunda Rektörlük gerekli adli ve idari işlemleri başlatır. Etik ihlali iddiasında bulunan kişi ve kuruluşlar, başvuruları ile ilgili olarak alınan kararlar hakkında Rektörlük tarafından ilgili birim ve kurumlarla birlikte bilgilendirilir.
- e- Başka kuruluşlarca yapılmış ya da yapılmakta olan inceleme ve soruşturmalar, bu düzenleme kapsamında yapılacak etik ihlali incelemelerine engel oluşturmaz.
- f- Kurul üyeleri, uzman ve bilirkişiler yaptıkları soruşturmaya ilgili edindikleri bilgi ve belgeleri Rektörlüğün izni olmaksızın açıklayamazlar.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Disiplin işlemleri

Madde 13.

- a- Etiğe aykırı eylemi kanıtlanan kişiler hakkında gerekli disiplin soruşturmasının başlatılması amacıyla Rektörlüğe bilgi verilir.
- b- İntihal ve haksız yazarlık eylemlerinin gerçekleşmesi hallerinde asıl müellifin rıza göstermesi ilgilileri sorumluluktan kurtarmaz.

Zamanaşımı

Madde 14.

- a-** İntihal ve sahtecilik şeklindeki etik ihlallerinde inceleme başlatılması herhangi bir süre sınırlamasına tabi değildir. Ancak bunların haricindeki etik ihlallerinde eylemin gerçekleştiği tarihten itibaren on yıl geçtikten sonra etik inceleme yapılamaz.
- b-** İntihal ve sahtecilik haricindeki diğer etik ihlallerinde, etik ihlal teşkil eden eylemin öğrenildiği tarihten itibaren iki yıl içinde etik inceleme başlatılmaması halinde etik ihlal iddiası incelenemez.

Gizlilik

Madde 15. HRÜ-ETİK'in kararları genel düzenlemeler dışında gizlidir. Etik kurulun tespitleri hakkında Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı ve ilgili birimleri ile bu yönergede belirtilen kişi, birim ve başvuru sahibinden başkasına bilgi verilmez.

Yeniden inceleme

Madde 16. HRÜ-ETİK'te incelenen bir eser hakkında aynı iddialarla yapılan mükerrer başvurular dikkate alınmaz.

Etik ihlallerine ilişkin kayıtlar

Madde 17. Yukarıda sayılan etik ihlal türlerinden birini gerçekleştirdiğine karar verilen kişilere ilişkin karar ve belgeler Rektörlük tarafından gizlilik ilkesine riayet edilmek suretiyle uygun bir şekilde dosyalanıp saklanır.

Hüküm bulunmayan haller

Madde 18. Bu yönergede hüküm bulunmayan hallerde ilgili diğer mevzuat hükümleri, Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi hükümleri ve HRÜ-ETİK kararları uygulanır.

Yürürlükten kaldırma

Madde 19. Harran Üniversitesi Senatosu tarafından 08.02.2012 tarih ve 2012/02 sayılı oturumda kabul edilen 'Harran Üniversitesi Etik İnceleme Kurulu Yönergesi' yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 20. Bu Yönerge Harran Üniversitesi Senatosunca kabul edildiği tarihte yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 21. Bu Yönerge hükümlerini Harran Üniversitesi Rektörü yürütür.